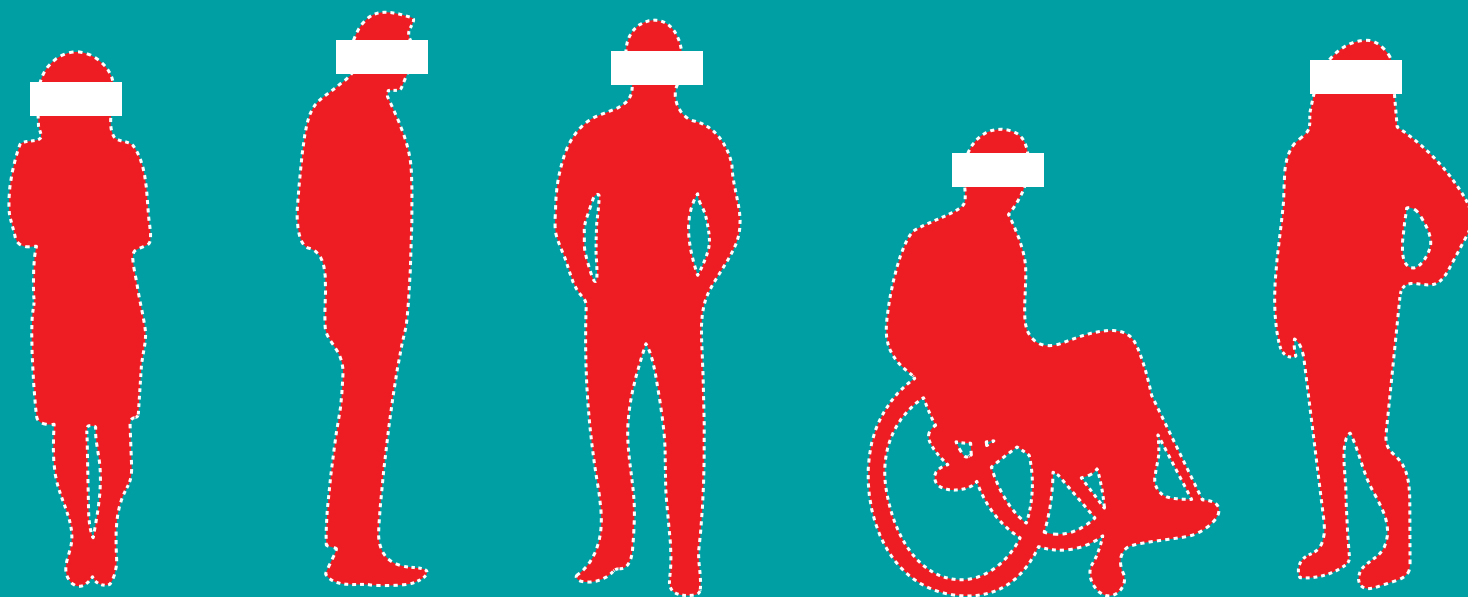

Antisemitiniai neapykantos nusikaltimai

Antisemitiniai neapykantos nusikaltimai

Su antisemitizmu žydų bendruomenės susiduria tūkstantmečius, o brutaliausią jo išraišką patyrė per holokaustą, kurio metu buvo nužudyti milijonai žydų. Nepaisant šių siaubingų įvykių pamokų, žydų bendruomenės iki šiol kenčia nuo įvairiomis formomis pasireiškiančio antisemitizmo – nuo sąmokslo teorijų iki nepakančių pasisakymų. Toks nepakantumas neretai gali peraugti į antisemitinius nusikaltimus, įskaitant smurtinius išpuolius prieš žydus. Dėl šių nusikalstamų veikų žydai gali bijoti lankytis maldos namuose, dėvėti religinius rūbus ar simbolius, vengti viešai atskleisti savo kultūrinę arba religinę žydišką tapatybę. Antisemitinių neapykantos nusikaltimų keliama grėsmė net gali priversti žydus emigruoti. Antisemitizmas neigiamai veikia ne tik žydus, bet ir visą visuomenę. Antisemitizmas išryškina ir platesnes nepakantumo kitoms grupėms tendencijas, ir visi turi suvaidinti savo vaidmenį kovojant su šia bei visomis kitomis nepakantumo formomis.

Kas yra neapykantos nusikaltimas?

Nusikalstama veika + neapykanta, šališkumas ir (ar) išankstinis nusistatymas = Neapykantos nusikaltimas

- Neapykantos nusikaltimus sudaro du elementai: nusikalstama veika ir neapykanta, šališkumas ir (ar) išankstinis nusistatymas.
- Visų pirma, neapykantos nusikaltimų atveju būtinas pirminis nusikaltimas ar baudžiamasis nusižengimas. Kitaip tariant, įvykdyta veika turi būti nusikalstama pagal baudžiamąją teisę. Jeigu nėra nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo, nėra ir neapykantos nusikaltimo.
- Antrasis neapykantos nusikaltimo elementas – teisės pažeidėjas šią nusikalstamą veiką turi padaryti dėl tam tikro neapykantos, šališkumo ir (ar) išankstinio nusistatymo motyvo arba motyvų (pavyzdžiui, neapykantos, šališkumo ir (ar) išankstinio nusistatymo nukentėjusiajam dėl jo ar jos negalios, religijos, etninės priklausomybės, odos spalvos ir (arba) lyties). Būtent neapykantos,

šališkumo ir (ar) išankstinio nusistatymo motyvu neapykantos nusikaltimai išsiskiria iš kitų nusikalstamų veikų.

- Neapykantos nusikaltimas įvyksta tuomet, kai teisės pažeidėjas asmenį arba turtą pasirenka sąmoningai dėl vienos arba kelių saugomų požymių arba kai darant nusikalstamą veiką yra išreiškiamas priešiškas saugomam (-iams) požymiui (-iams).

Kas yra antisemitiniai neapykantos nusikaltimai?

Antisemitiniai neapykantos nusikaltimai yra išpuoliai arba grasinimai, nukreipti prieš žmones dėl jų faktinės ar tariamos žydų tapatybės arba kuriais kėsinama į su žydų tauta arba bendruomenėmis siejamus asmenis ar turtą. Išankstinis nusistatymas pasireiškia objekto pasirinkimu (pavyzdžiui, žydų kapinės, sinagoga, mokykla arba holokausto aukų atminimo paminklas) arba antisemitizmo apraiškomis darant nusikaltimą.

Antisemitiniai nusikaltimai vykdomi visame ESBO

2018 m. spalio 28 d. gedulingas minėjimas Pitsburgo sinagogos aukoms atminti, Vašingtonas

2016 m. rugsėjo 28 d. ODIHR organizuota vieša ekspertų diskusija POLIN muziejuje Varšuvoje, skirta švietimo vaidmeniui kovojant su antisemitizmu ir kitomis netolerancijos formomis, (ESBO/ODIHR)

regione. ODIHR ataskaitų duomenimis, į antisemitinius neapykantos incidentus įeina išpuoliai prieš žydus tiek dėl religinių, tiek dėl etninių priežasčių. Šie nusikaltimai įvykdomi per žydų religines šventes ir reikšmingas istorines, taip pat holokausto minėjimo dienas. Šių nusikaltimų vykdytojai dažnai pasitelkia žalingus stereotipus, naratyvus ir sąmokslų teorijas apie žydų tautą, o nukentėjusiesiems ir jų bendruomenėms gąsdinti naudoja istorinius simbolius (pavyzdžiui, svastikas).

Kaip atpažinti antisemitinius neapykantos nusikaltimus

Antisemitinį šališkumą galimai neapykantos nusikaltime padeda nustatyti tam tikri rodikliai. Šie požymiai, vadinami „priešiškumo ir (ar) išankstinių nuostatų rodikliais“, gali paskatinti institucijas nusikaltimą tirti kaip antisemitinį neapykantos nusikaltimą ir imtis atitinkamų priemonių.

Antisemitinius neapykantos nusikaltimus gali padėti nustatyti šie klausimai:

- Ar, nukentėjusiųjų arba liudytojų vertinimu, incidentas buvo motyvuotas neapykanta, šališkumu ir (ar) išankstiniu nusistatymu prieš žydus?
- Ar buvo kokių nors šališkumą rodančių komentarų, rašytinių pasisakymų, gestų ar grafičių? Tai gali būti antisemitiniams tropams būdingi tvirtinimai, pavyzdžiui, žydų kaltinimas nužudžius Kristų arba vykdant ritualinį ne žydų žudymą (kruvinus ritualus),

sąmokslų teorijos apie žydų sąmokslą kontroliuoti pasaulį arba visos žydų tautos kaltinimas dėl Izraelio vyriausybės politikos.

- Ar turtas, į kurį pasikėsinta, buvo svarbus bendruomenei, pavyzdžiui, sinagoga, žydų kapinės, mokykla arba žydams priklausantis privatus turtas?
- Ar į šį turtą buvo kėsintasi anksčiau per antisemitinį incidentą?
- Jeigu nusikaltimas nukreiptas į turtą, ar nusikaltimo vietoje yra paliktas koks nors objektas arba simbolis, kuris galėtų būti laikomas įžeidžiamu arba grasinamu, pavyzdžiui, nacistinis simbolis? Ar išniekintas religinės svarbos objektas, pavyzdžiui, Toros ritinys?
- Koks yra smurto pobūdis? Ar pasikėsinta į judaizmo simbolius? Pavyzdžiui, ar vyrui nuo galvos buvo nuplėšta kipa (kepurėlė)?
- Ar įtariamasis priklauso neapykantos grupei, kuri veikia prieš žydus? Tai gali būti įvairios kraštutinių dešiniųjų grupės arba grupės, skatinančios nepakantumą žydams. Ar yra duomenų apie įtariamąjį arba jo teistumą, rodančių, kad praeityje jis yra įvykdęs panašių veikų, taip pat ir prieš kitas grupes?
- Ar įtariamasis priklauso kitai religinei grupei nei nukentėjusysis?
- Ar nukentėjusįjį buvo galima aiškiai identifikuoti kaip žydą, pavyzdžiui, ar asmuo vilkėjo maldų šalį, tradicinius rūbus, ar ant rūbų arba papuošalų buvo matyti užrašų hebrajų kalba?
- Ar nukentėjusysis buvo žydų bendruomenės vadovas, su žydų bendruomenėmis dirbantis žmogaus teisių gynėjas arba asmuo,

užtikrinantis žydams apsaugą ir saugumą?

- Ar incidentas įvyko nusikaltėliui arba žydų bendruomenėms reikšmingą dieną (pvz., Tarptautinę holokausto aukų atminimo dieną, per teroristinio išpuolio metines arba žydų šventę)?
- Ar yra kitų aiškių motyvų? Kitų motyvų nebuvimas taip pat gali būti prielaida įvertinti, ar nusikaltimas buvo motyvuotas neapykanta, šališkumu ir (ar) išankstiniu nusistatymu.

Antisemitiniai neapykantos nusikaltimai turėtų būti stebimi ir registruojami kaip atskira nusikalstamų veikų kategorija. Jeigu nusikaltimas įvykdytas dėl kelių neapykantos, šališkumo ir (ar) išankstinio nusistatymo motyvų, kiekvienas iš jų turėtų būti užfiksuotas ir vertinamas vykdant tyrimą bei traukiant atsakomybėn. Duomenys, susiję su antisemitiniais neapykantos nusikaltimais, turėtų būti renkami pagal lytį, siekiant geriau suvokti, kokia apimtimi nuo šių nusikalstamų veikų nukenčia žydų moterys ir vyrai, taip pat nustatyti tinkamas kovos su antisemitiniais neapykantos nusikaltimais priemones. Tiriant ir aiškinantis

antisemitinius neapykantos nusikaltimus svarbu atsižvelgti į įvairias nukentėjusiojo tapatybes (pavyzdžiui, į religiją ir etninę kilmę arba lytį), nes tam tikrų nukentėjusiųjų atveju tai gali būti itin svarbu.

Pranešimas apie antisemitinius neapykantos nusikaltimus

Apie antisemitinius neapykantos nusikaltimus, kaip ir visus kitus neapykantos nusikaltimus, dažnai nėra pranešama ir tai lemia įvairios priežastys: nepakankamas nukentėjusiųjų pasitikėjimas valdžios institucijomis, manymas, kad jų skundas nebus rimtai vertinamas, arba baimė patirti antrinę viktimizaciją iš policijos pareigūnų.

Veiksminga teisė į teisingumą išlieka didele problema nukentėjusiesiems, ir valstybės turi ją spręsti. Vyriausybės tenka pagrindinis vaidmuo užtikrinant teisingumą nuo pradinio policijos pareigūnų vykdomo nukentėjusiojo poreikių įvertinimo iki paramos nukentėjusiesiems mechanizmo parengimo.

Antisemitinių neapykantos nusikaltimų pavyzdžiai

- Per šabą rytinių pamaldų metu sinagogoje nušauti vienuolika maldininkų. Sužaloti šeši asmenys, įskaitant keturis policijos pareigūnus. Per išpuolį tikintieji sulaukė antisemitinių įžeidinėjimų ir grasinimų mirtimi.
- Keturi asmenys nužudyti, o 25 paimti įkaitais košerinio maisto parduotuvėje.
- Žydų šeima užpulta savo namuose. Įsibrovėliai vyrą surišo, moterį išžagino, butą nuniokojo. Jie laidė tokio pobūdžio replikas: „Jūs žydai, turite pinigų“ ir „Jūs, žydai, pinigus laikote namuose, o ne banke“.
- Holokaustą išgyvenusią 85 metų moterį du nusikaltėliai negyvai užbadė jos namuose, paskui padegė jos butą. Jie manė, jog nukentėjusioji buvo turtinga, nes buvo žydė.
- Šeši akivaizdžiai žydų tautybės išvaizdos moksleiviai sulaukė antisemitinių užgauliojimų ir buvo užpulti.
- Ant mokyklos memorialinės iškabas, skirtos Anai Frank, buvo išraižyta svastika.

¹ ESBO dalyvaujančios valstybės „vienareikšmiškai pareiškė, kad tarptautiniais įvykiais, taip pat ir susijusiais su padėtimi Artimuosiuose Rytuose, niekada nėra pateisinamas antisemitizmas“. ESBO Ministrų Tarybos deklaracija dėl pastangų kovojant su antisemitizmu stiprinimo, Bazelis, 2014 m. gruodžio 5 d. [MC. DOC/8/14], <https://www.osce.org/cio/130556?download=true>.

Daugelis žydų pilietinės visuomenės grupių yra pripažinusios neapykantos nusikaltimų stebėsenos, kuri gali būti naudojama ir kaip advokatavimo priemonė, svarbą, ir plėtoja savo stebėsenos pajėgumus informavimo ir pranešimo internetu priemonėmis.

Siekiant veiksmingumo, policijos atsakas ir valdžios institucijų taikomos kovos su antisemitiniais neapykantos nusikaltimais politikos priemonės turi būti pagrįsti įrodymais ir oficialiais neapykantos nusikaltimų duomenimis, taip pat pilietinės visuomenės ir tarptautinių organizacijų ataskaitomis bei pranešimais. Didelis visuomenės informavimas apie neapykantos nusikaltimus, geresnis neapykantos nusikaltimų registravimas valstybėse, priemonės, kuriomis nukentėjusieji skatinami pranešti apie šiuos nusikaltimus, taip pat pilietinės visuomenės vykdoma stebėseną ir pranešimai padės tiksliau atskleisti problemos mastą ir sudarys politikos formuotojams galimybę nustatyti tinkamas atsakomąsias priemones.

Ką galite padaryti jūs?

Nukentėjusiesiems nuo neapykantos nusikaltimų padeda nemažai organizacijų. Kovoju su neapykantos nusikaltimais ypač svarbus lygybės užtikrinimo institucijų, diskriminacijos klausimus sprendžiančių ombudsmenų įstaigų, pilietinės visuomenės organizacijų ir vietinių žydų organizacijų vaidmuo. Jos veikia kaip gyvybiškai svarbios nukentėjusiųjų, bendruomenių ir vietos valdžios institucijų jungtys. Daugiau apie antisemitinius neapykantos nusikaltimus galite sužinoti susisiekę su šiomis organizacijomis, vietinėmis paramos organizacijomis arba ombudsmeno įstaiga:

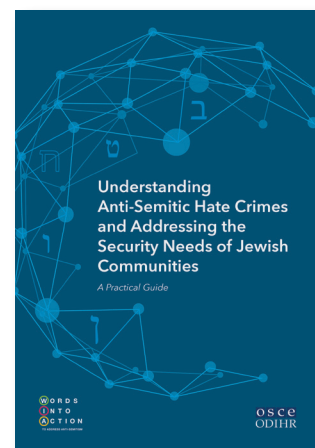
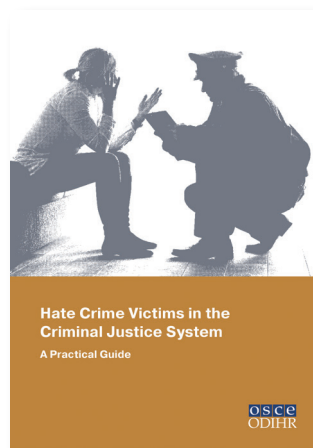
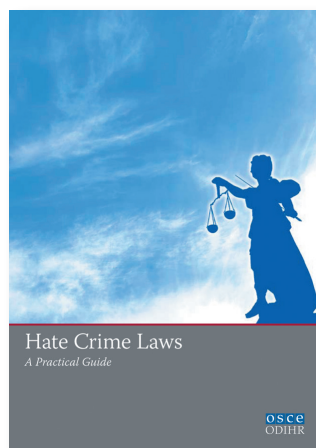
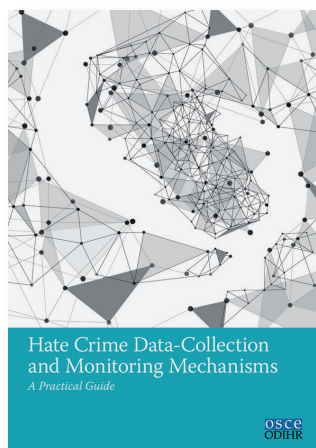
- Pasaulio žydų kongresas:
<https://www.worldjewishcongress.org/en>
- Europos žydų kongresas:
<https://eurojewcong.org/>
- *Anti-Defamation League – Anti-Semitism* (Antidefamacinė lyga – Antisemitizmas): <https://www.adl.org/anti-semitism>
- Europos lygybės institucijų tinklas EQUINET:
<http://www.equineteurope.org/>
- Tarptautinis ombudsmenų institutas (IOI):
www.theioi.org.
- Europos nacionalinių žmogaus teisių institucijų tinklas (ENNHRI): <http://ennhri.org/>

ODIHR vadovai neapykantos nusikaltimų klausimais

ODIHR apibendrina ESBO dalyvaujančių valstybių atsaką į neapykantos nusikaltimus gerąją praktiką ir dalijasi ja įvairiuose leidiniuose, skelbiamuose mūsų interneto svetainėje:
<https://www.osce.org/odihr/guides-related-to-hate-crime>

ODIHR taip pat paskelbė praktinį vadovą „Antisemitinių neapykantos nusikaltimų samprata sprendžiant žydų bendruomenių saugumo poreikius“ (angl. *Understanding Anti-Semitic Hate Crimes, Addressing the Security Needs of Jewish Communities*): www.osce.org/odihr/317166

Daugiau informacijos apie antisemitinius neapykantos nusikaltimus ir pilietinės visuomenės organizacijų galimybę apie incidentus pranešti ODIHR rasite apsilankę mūsų specialioje interneto svetainėje „Hate Crime Reporting“ (Neapykantos nusikaltimų duomenys): www.hatecrime.osce.org

Papildoma informacija:

Išsamesnės informacijos apie ODIHR neapykantos nusikaltimų iniciatyvas ir visus išteklius bei leidinius rasite

www.osce.org/odihr/tolerance

OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR)

ul. Miodowa 10
00-251 Warsaw
Poland

Tel.: +48 22 520 0600
Fax: +48 22 520 0605
E-mail: tndinfo@odihr.pl

